

HOGYHA MÁR NEM

Megint becsap. Csak hallgatom és nézem.
Öreg vagyok. Orromon-számon dől a füst.
Hagyjam rá, hogy aligha meg ne igézzem?
Vagy kiáltsak rá? Szemét kurva? Kuss?

Csak mosolyog. Mozdulnék – belenyomjam
a combjába az égő parazsat?
Még utoljára, hogy megbillogozzam?
Vagy elengedjem, gyűrűs madarat?

Már nem gyűlöl, csak un. Gyűlöljön inkább!
Kis feleségem? Szépen? Csendesen?
Előveszek egy pakli cigarettát,
bontatlanul az asztalra teszem.

Baranyai László

TORZÓ

Zsenge ifjúkoromban borzasztó nyápic gyerek voltam,
dadogó és gátlásos ráadásul.
Tudtam, ha
miként Münchhausen báró,
aki közismert módon varkocsánál fogva rántotta ki magát a mocsárból,
erőnek erejével nem változtatok a helyzeten,
öngyilkosság vár rám vagy bolondokháza,
semmi kétség.
Hát kirántottam magam, de ki én: bokszolni kezdtem.
A budai úrifíú!
(Arról, hogy dadogásom meg összes gátlásom
úgynevezett úri neveltetésem eredménye volt,
majd egyszer máskor.)
Igen, a budai úrifíú egy angyalföldi proliklubban!
És bokszol!
Kamikázédöntés volt, de bejött:
a dadogásom elmúlt,
és a gátlásaim is.
Már nem szarom össze mindannyiszor magam, ha

egy hímnemű lény a szokásosnál keményebb pillantást vet rám,
és a nőneműekkel is...
de hisz épp erről (is) akarok most beszélni.
Ráadásul meg is erősödtem,
a küzdősportok,
mivel a testsúlyra rettentően figyelni kell,
szikár, látványosan tagolt izomzattal vértetik fel az embert.
Egyszer egy barátnóm, akinek szobrász volt a mestersége, s aki
oldalról hozzám bújva,
lábát a combomon átvetve,
fejét a bal vállgödrömbe fúrva szokott aludni,
megjegyezte, hogy
szeretné a vállamat egyszer
megmintázni, torzóban.
Mégpedig
fehér márványból, merthogy
abból adná ki magát a legjobban.
Hogy nem beszélt a levegőbe, azt
egy korábbi barátjának
a műterme egyik állványán bámészkodó
büsztje tanúsította.
Kiről egy arc, kiről egy váll...
túlzott féltékenységet nem éreztem,
a fő, hogy
maradjon valami az ember után.
A dologból nem lett semmi,
többek között azért sem, mert
egy év után otthagytam;
az ember az igazán jó nőit
– mindig utólag jön rá csak erre –
sosem tudja megbecsülni.
Nem nagyon izgatott, hogy
más férfiak vállain igyekeznek vigasztalódni szegény,
tudtam, egyiké sem oly esztétikus, mint az enyém.
Így hát, ha szobor nem is lett a vállamból,
sokáig abban a hitben ringatóztam,
hogy lehetett volna,
csak rajtam múlt, és
bármikor lehetne még, ha nagyon akarnám.
Ez az állapot egészen
nyolc évvel ezelőttig tartott,
egy autóbaleset időpontjáig.
A körülményeket utólag szinte lehetetlen rekonstruálni,
mivel a csattanás után,
kik részt vettünk benne, mindannyian
holtan vagy félholtan heverésztünk a mezőn szerteszt,
kocsim,

mely perdültében kiszórt magából bennünket,
 pont énrám esett.
 Agyon nem ütött
 – hogy is írhatnám akkor ezt a verset? –,
 viszont, miként egy vágyakozó nő,
 elterpeszkedett rajtam,
 forrón hozzám bújt, és
 kipufogócsövével végigégette a bal karomat.
 Meg a vállamat, a gyönyörűt.
 Felépültem lassacskán, de a bőröm azóta
 mint az őszi mélysántás;
 nem festő ecsetjére,
 szobrász vésőjére való.
 Túlságosan elkeseredve azért nem voltam,
 hogy megmaradtam, már az
 örömmel töltött el.
 Egy-két heg a karomon
 (meg az arcomon; majd kifelejtettem!)
 nem oszt és nem szoroz,
 a férfi, ahogyan mondják,
 egy fokkal legyen szebb csak az ördögnél.
 Ez volt a helyzet idén nyárig, amikor is
 újfent baleset ért, ezúttal nem autóval, kerékpárral.
 Ráestem – kell-e mondanom, melyik? –
 a bal vállamra, eltörött, műteni kellett.
 Most egy félkör alakú, alulról fel- és kifelé tartó
 decens heg ékít;
 mintegy kiegészíti,
 ha úgy tetszik, árnyalja, komplettirozza és ellenpontozza
 a mellette lévő égésmezőt.
 Kassák-kép:
 felület plusz iv, térben.
 Arra gondoltam...
 igen, arra gondoltam, hogy
 talán mégis... hátha...
 Miért is ne, vegyük csak például
 – hogy a témánál maradjunk –
 Apollóniosz Pihenő ökölvívóját,
 azaz magát a figurát;
 annak az arca is összevissza van szabdalva,
 fel van szántva, akárcsak az én karom...
 Nem lehetne mégis megmintázni?
 Ahogy tervezve volt, torzóban?
 Ezen is látszhatna minden, vagy ha
 látni kimondottan nem is, de azért érezni lehetne...
 összecattanó kocsik, a lány meghalt,
 mondja valaki, neonok zümmögő fehérje,

kisebbik lányom rémült arca,
fiam némasága...
Vagy ahogy zúgatok hatvannal a lejtőn,
úthiba, csattanás,
vállam reccsen,
tüdőm meg kilyukad...
a hülye orvosok...
Mindez rajta lehetne azon a torzón.
Bizarr volt, de talán
sikert aratna.
Úgyhogy Vali, édes Vali,
akárhol is vagy,
ha olvasod ezt a verset, vagy hallasz róla,
gyere azonnal,
csináljuk meg a szobrot,
hisz megígérted.
És biztosítalak:
hegek és égésnyomok,
igen, hegek és égésnyomok meg persze évek...
azért
ma sem esik kevésbé kellemes alvás a vállamon.

Gángó Gábor

EGY „RETTENTŐ VÁZ NEVEZET” JELENTÉSTÖRTÉNETÉHEZ: KIT NEVEZTEK SZABADELMŰNEK, SZABADELVŰNEK ÉS LIBERÁLISNAK A REFORMKORI MAGYARORSZÁGON?

Tanulmányomban eszmetörténetünk egyik legfontosabb kulcsszavának megközelítésére és kontextuális értelmezésére teszek kísérletet. A forrásszövegek áttekintése során mindenekelőtt arra keresem a választ, mikor és miképpen munkálta ki a magyar nyelvhasználat a „liberalis, -e” latin melléknév, illetve képzett határozói és főnévi alakjának („liberaliter”, „liberalitas, -atis, f”) klasszikus jelentései („*valaki szabadságát illető, szabad, szabad emberhez illő, illendő, nemes, tisztességes, nemes lelkű, jobb, magasabb, jó, kegyes, megelőző, nyájas, adakozó, bő, gazdag, csinos, takaros, kedves*”) mellett – később: helyett – a szónak modern, a politikai életben használatos értelmét. Ezzel összefüggésben nyomon követem, mint sajátos magyar fejleményt, a „liberális” szó mai szinonimájának,